

BIRÓ HELGA IMOLA

A SÍKSÁGRÓL NÉZVE A HEGY

Csillagokkal táncoló Kojot. Észak-amerikai indián mesék

Az ember-, állat- és növényvilág szoros egymás mellett élése metamorfózisként rajzolódik ki.

Az emberek közötti másság az állatvilág síkjára vetül ki, az állatfajok közötti, tápláléklánc alapú, ösztönös szembenállások pedig emberi viszonyokká alakulnak.

A világ keletkezéséről szóló mítoszok mellett harci történeteket, tanmeséket és legendákat tartalmaz a *Csillagokkal táncoló Kojot*, összesen harminchárom történetet a varjú, pauni, sájen, lakota, aszinbojn és más népek meséi közül. Egy közös szereplője akad a meséknek: Kojot Öregember, minden törzs főnöke, aki létrehozta az embert, a bölényt, amit az ember levadászhat, valamint a nyilat és az íjat, amelyek segítségével levadászhatja azt. Megteremtette a hegyet és a síkságot is a kacsák segítségével, akik felhozták a vízből az iszapot és a gyökereket. Az Öregember varázserővel bír, bármivé átváltozhat, bármit véghezvihet, amire a cselekménynek és a világnak szüksége van. Képes bottá változni, hogy beolvadhasson a környezetébe, akár a vadászó indián. Ott jár az emberek és állatok között, beszélget velük (mert minden nyelven ért, amit megteremtett), közelsége pedig az élőlények segítségére van: meghallgatja panaszait, és kijavítja a teremtés hibáit. A szereplőgárda legtöbbször egy jó és egy rossz természetfeletti karakterből, valamint egy kollektív szereplőből (a faluból, törzs népéből) áll. A gonosz a nép ellen cselekszik, így a Védelmező útját keresztezi. Harcukból a jó kerül ki győztesként, visszaállítva a kezdeti harmóniát, mint a mesékben általában.

A mesék cselekménye egyazon mintázatra épül. Az indiánok világában a kezdeti békét egy

idegen élőlény vagy egy élőlény hirtelen hiánya bontja meg. Segítségül az Öregembert hívják, aki, rendelkezvén lelkiismerettel, felismeri munkájának hiányosságát, majd megsajnálva a panaszkodót, helyreállítja az egyensúlyt a földön.

A gyűjtemény motívumvilága élénken idézi a prérin élő bölénycsordák, farkasok, medvék és az őket nyíllal vadászó, nomád ember képét és kultúráját. Az indián hitvilágban nagyon fontos szerepet játszik a tűz, amelyet a görög mitológiai történethez hasonlóan egy magasabb rendű élőlénytől loptak el, de gyakori motívum a hegy, szikla is, amelyet a szövegek a Nagy síksággal ellentétezve hoznak játékba. A síkság az ember élőhelye, a hegy viszont, amely csúcsával az eget súrolja, az Emberfelettié. Az ember bensőséges kapcsolatot tart fenn az égitestekkel és a természeti jelenségekkel is – ezek megszemélyesítve tűnnek fel a történetek során. Hisz a természet törvényeiben és tiszteli azokat. De nem csak az ember lehet főszereplő: sok történet az állatok világában játszódik. Az ember-, állat- és növényvilág szoros egymás mellett élése metamorfózisként rajzolódik ki. Az emberek közötti másság az állatvilág síkjára vetül ki, az állatfajok közötti, tápláléklánc alapú, ösztönös szembenállások pedig emberi viszonyokká alakulnak.

Ezekből a motívumokból táplálkozik a szövegeket kísérő illusztrációs anyag, amely meleg színekkel dolgozik, oldalról oldalra közvetítve az eseményeket. Külön megemlítenéd, hogy ez a gyűjtő, Cseh Tamás fiának keze munkája, ezáltal pedig a kézben tartott könyv családi négykezes – Cseh Tamás és Cseh András közös munkája.

Az egymásutániség szerkezete látszólag szabad, azonban az Öregember karaktere által a történetek összekapcsolódnak. A legelső mesében történik meg a könyv összes szereplőjének megteremtése, az utolsó történet pedig a halálról, az elmúlásról szól. Ami a természetből született, annak magát vissza is kell szolgáltatnia a természetnek. Az utolsó mese hét testvéréről szól, akik a Nagy Szellemhez fohászoknak, hogy csillaggá változhassanak haldokló indiánalak helyett. Kívánságuk teljesül, ők lesznek ezentúl a Fiastyúk csillagai. Velük táncol a címbeli Kojot Öregember. Egyfajta ajándék ez is, ahogy magukat a történeteket is gyakran adták ajándékba Cseh Tamás bevezetője szerint az elmesélők.